

TRENCSENYI IMRE

Üzenet a flakonban

...és akkor elhatároztam, hogy átúszom arra a szigetre. Tudtam, hogy kissé kockázatos vállalkozás, de hát elegendő volt már a biztonsági játékból. Természetesen vágyaim szigetére is eljuthattam volna egyenes úton. Szépen hazautazom (előzőleg okosan bevásárolok), otthon azonnal komolyan veszem az életet (jól eladom, amit vásároltam; azután magamat is), ingyen többé a pontos időt se mondom meg senkinek. Egy év múlva veszek egy motorcsónakot, természetesen csónakszállító utánfutót is. Természetesen valami garázst vagy sufnit, ahol mindezeket tárolhatom. Természetesen telket is, amelyen a garázs áll; meg valami épületet is, amelyhez a garázs (vagy sufni) csatlakozhat. Természetesen újra nőszülök. Apróhirdetésből. Ha nem nulláról indulunk, minden gyorsabban megy. (És az elvált asszony nem akar egyhamar újra válni.) Tehát bevágom a banyát meg a kölykeit a csónakba; egy láda sör, egy láda cola (egy üveg konyak a kikapcsolódás végett), és öt perc alatt a szigeten vagyok.

Így lett volna kézenfekvő. De én hebehurgya voltam. Önfejű. Beugrottam az ösztönömnek. Napok óta nézegettem sóváran azt a csábító kis szigetet, amelyiken egyetlen fa áll. Hogy órákig tartó küzdelem után „arról” a szigetről kell beszélnem, és nem „erről”, az a sors — szomorúságában is túlzó — iróniája. Ha nem félnék az elemektől, átkoznédnek. (Szívrepesztő látvány lennék — feltételezve valakit, aki lát —: meztelen, szakállas férfi a tenger közepén, kőtalapzaton, öklét az ég felé rázza...)

De joggal ráznám. Hisz teljesen nyugodt volt a víztükör, amikor elindultam. Akkor kezdődött a cécó, amikor már vagy félóránnyira távolodtam. De akkor egyszerre akkora hullámok ágaskodtak, hogy nem láttam sem a célt, sem a partot. Amikor végre a szilárd kötőmből vízalatti, síkos oldalát érintettem, nem azt néztem: van-e fa, vagy nincsen. Talán Jónás próféta jutott eszembe. Jó ideje a száraz kőháton hevertem már, elnyúlva, mint a béka: még mindig azt vártam, egyszer csak lesüllyed az egész, és engem magával sodor a cet gyomrába zúduló vízszög. Csak amikor némiképp kipihentem magam, és fel tudtam egyenesedni, anélkül, hogy a térdeim összeverődnének: akkor láttam, hogy vágyaim szigete, az egyetlen fával, még igencsak odébb van. Nem oda érkeztem, ahová indultam. Talán félúton lehetek...

Azért az első percekben mégis büszkeség töltött el. Úgy éreztem, elmondhatom, amit nem mindenki mondhat el, aki ilyen vagy olyan drága motorral vagy vitorlával az enyémnél kétségkívül pompázatosabb szigetekre hajózik. Én egyedül, a magam erejéből jutottam ide. (No de az én helyzetemben tetézt ostobaság minden dicsekvő szó. Annak magyarázatára kell szorítkoznom, hogyan ragadtam a zátonyon.) Eleinte még azt mérlegettem, nekivágjak-e még egyszer fügefás (vagy olajfás) céloknak, vagy visszatérjek a népesebb partokra. Visszavonulnom is nehéz volt, meg messzebb szakadnom is az emberlakta vi-

lágtól. Úgy határozta, semerre sem mozdulok, ameddig a magam szigetét körbe nem jártam.

Megelégedésemre semmi nyomát nem találtam, hogy valaha is járt volna már itt ember. Úgy látszik, a tehetősebbek jachtjai nem vetődnek erre. Rög-tön gondolhattam volna, hogy ez aligha véletlen. Hisz nincs a szigeten egyetlen fa, fűszál vagy bokr. Azt nem tudhatja senki látatlanban, hogy az egyik hasadék felső harmadába nem futnak föl a hullámok, és ez a rész délben éppen árnyékban van. Ennek köszönhetem, hogy még nem száradtam ki, mint ezek a kagylók és csigák. No meg annak a néhány liternyi esővíznek, amennyi egy régebbi zivatar után ittrekedt. (Kevesen tudják, hogy a természetes mészkőteknőben tárolt esővíz — cseppnyi tengervízzel ízesítve — felséges ital. Különösen annak, aki hosszabb idő óta akarva sem jut máshoz.)

Meg kell jegyezmem — anélkül, hogy bárkit, bármire rá akarnék beszélni — nekem az itteni körülmények azért sem okozhattak különösebb megrázkódtatást, mert már eddigi életem során is tudatosan formáltam az igényeimet. (Különösen, amióta beleláltam, hogyan formálgatják az emberek igényeit.) Alkoholt mindig is csak alkalmoszerűen fogyasztottam. Az utóbbi években egyre ritkábban. Ahogy az alkalmak fogyatkoznak. Az úgynevezett „üditő” italokról pedig megvan a többszörösen megalapozott véleményem. Mennél többet iszik belőlük az ember, annál szomjasabb lesz. Ez már csak árujellegükből is következik. Engem ne vezessenek a zsebemnél fogva!... Lehet, hogy ez csak olyan rigolya, mint amikor a gyerek nem azt kapja karácsonyra, amit várt, és mindent eldobál a keze ügyéből; de én ezekre a dolgokra talán kissé érzékenyebb vagyok. Valószínűleg, mert egy-két évet a reklámszakmában töltöttem...

Sokat gondolkodtam, miért szeretem szinte kamaszos rajongással a tengert. Talán, mert bármely pontját, bármely órában a magaménak érezhetem. (Hazámban a magunk tengerének nevezünk egy tavat, melynek partjából egy arasznyit sem közelíthetünk meg ismeretség vagy belépőjegy nélkül.) A tenger minden gyermekkori eszményemet megtestesíti. A tenger szabad, a tenger közős, a tenger tiszta, a tenger mindig mozog, az apályt dagály követi, és éghajlata mérsékelt. Amikor először megpillantottam a hegytetőről — egész napos, izzasztó utazás után — a távoli páras-kék hullámmezőt, úgy éreztem: életem csúcására jutottam. Amikor először merültem az eszmétiszta vízbe, szerettem volna hallá változni, hogy szívhasam magamba, áramoltassam keresztül magamon ezt az újjászülő közeget. Szent János rontotta el. Ha ő annak idején nem holmi folyóvízbe mártogatja a hiveit, ma a földön csupa bölcs, derűs és öntudatos isten járkál. Ehelyett kétezer éven át alázatra tanították az emberiséget, amiből egyenesen következik, hogy a jó tanulók a rossz tanulók szolgálói lettek.

Aki eddigi hasonlataimat követni tudta, talán nem ért félre, ha azt írom, hogy víz és tengervíz olyan két fogalom, mint ország és mennyország. Ezzel csak azt szeretném kifejezni, hogy a tengervízben istennek érzem magam. Leg-alábbis... De nem! Nem adtam még fel a reményt, hogy mostani száműzetésemről egyszer majd mint derűs kalandról fogok mesélni. Hogy miben hiszek? Nem tudom. Már minden ésszerű reményem szertefoszlott. Talán csak az az elvont hit éltet, ami mindenféle istenhítből, az isten távozása után is megmarad. Mérnökemberben különösképp...

De most túlzott fényűzés lenne általánosságokról beszélnem. Önmagamról kell. Meg a tengerről. Ha erőt akarok meríteni, mindenhatóságom emlékeit kell idéznem. Azt a napot, amikor beborult az ég fölöttem, és csontsajogtató szél kergette a hullámokat, én meg néhány óra múltán kétszáz kilométerrel délebbre érintetlen nyárban nyújtóztam el a minden eddig látottnál kékebb öbölben. Azóta titkos, alantas és emésztő szerelemben élünk. Legalábbis, ami engem illet. Munkáltatom, szülőhazám és önmagam előtt takargatom, hogy

valódi életem ez a két hét; és csupán szolgálja ennek az az ötven, amit sóvárgó várakozásban töltök, és komor erőfeszítésben, hogy az újabb együttlétet elnyerhessem. (Hé, Közönyös! Kell ennél forróbb szerelmi vallomás?!)

Imádom. Bár egyszer már csúnyán megcsalt. (Lám csak, rátértem a szerelmi hasonlatokra? Hány napja is élhetek már itt?) Költőnk villan eszembe. Nem értem, hogyan érezhette a szabadságot és a szerelmet két külön fogalomnak. Rég tudtam, hogy a szerelmi vágy erőnlét kérdése; nemrég tapasztaltam, hogy a szabadságvágy hasonlóképpen. De hát az én erőm rohamosan fogy!... Talán a közelgő vég érzetében akar a szervezet mindent bepótolni?... Maradjunk a költészetnél. A költő nem ismerte a tengert... Ha akkor élek, és épp a reklámszakmában vagyok, aligha úszom meg valami szlogen nélkül... „Őn nem áldoz fel semmit sem, ha szabadságát, szerelmével együtt, velünk tölti a tengeren...”

Lassan, nehézkesen rovom soraimat, ezért önkéntelenül vissza-visszaolvasom egy-egy mondatomat. Tűz a nap a fejemre, mert nem kucoroghatok állandóan a hasadékbán, meg éhezem is napok óta, de személyiségem még nem bomlott fel. A reklámfőnök is, meg a mérnök is én voltam. Meg a műszaki fordító is én vagyok... (ha beszélhetek még magamról jelen időben...) Az az igazság, hogy amikor a harmadik olyan vízparti lejtőt parcellázták fel, ahová én közösségi üdülőtelepet terveztem, egy kissé elvesztettem a humoromat. Amikor újra megtaláltam — higgadt, fehérköpenyes férfiak és nők jóvoltából —, az már nem ugyanaz a humor volt. De a kollégáim azt mondták, hogy ez az igazi. Ekkoriban jött divatba — mint humorforrás — a névmások öszezserélése, a nyereség és veszteség fogalmainak fordított használata, baklövészeknek eredményekként való, valamint sikereknek bosszúságokkénti előadása. Műszaki körökben akkortájt minden ismertebb ipari téma meghozta a maga humorgyümölcsét. Így került terítékre az a reklámszöveg-pályázat is. Mondtuk a blödebbnél blödebb változatokat, és röhögünk. Aztán a legabszurdabbakat összeírtuk, és beküldtük a pályázatra. Valahogyan az én egyik kínrimem elvitte a pálmát. Aztán rábeszéltek... Ennyit a költészetről. Maradjunk inkább a szerelemnél. Ott tartottam, hogy megcsalt. Ki ne omlana össze, ha a kedves, akit az eszményi tisztaság képzeteivel ruháztunk fel (én a tengervízből, úszás közben, apró kortyonként, lassan, izlelgetve, de inni tudtam!), egyszerűen csak ez az eszményi tisztaság sok-sok idegen szennyétől tisztátalannak mutatkozik...

Azóta jobban értem már, hogy az élet tőlünk függetlenül létezik. Akkor még fiatalabb voltam. Jobban éltek bennem mindenhatóságom emléknymai. Sátrát is könnyebben bontottam-vertem. Épp egy levendulaillatú sziget szikláin hevertem. Ha bőröm megelégette a bizsergető napsugarakat, belebelemerültem a hullámokba. Már-már azon voltam, csukott szemmel zuhanok a simogató ölelésbe. (Úgy látszik, minden szerelem megtermi a maga kis pikáns, élvezetfokozó fogásait.) Szerencsémre ugrás előtt önkéntelenül mégis magam alá néztem. A hullámok úszkös szemetet csapkodtak a szikla lábaihoz; ahogy pedig távolabbra néztem, végtelennek látszott a szemétáradat. Ilyen lehet a kígyószemigézet. Iszonyodom, de elszakítani sem tudom tekintetem a látványtól. És a megperzselt szemét csak egyre árad, mintha újabb Trója, perzsa hajóhad, vagy a legújabb holland fűszerszállítmány pusztult volna el a komor hullámok eredetvidékén.

Elegem volt. Napok múltán is, más szigeteken, csak gyanakvással tudtam a vízbe ereszkedni. Hasonló, sötét áradatot nem láttam többé, de attól fogva élesebb a szemem minden egyébire. Azóta, ha sok embert látok a köveken, vagy valamelyik parti városban, a sétányon, az utcákon, az üzletekben... Ha táskában, lábában, ölben, kartonban, kézben cipelik a zabálni, szlopálni, füstölínivalót... Hogy az utakról a szakadékokba, a sziklákról, a hajókról a vízbe dobálják a dobozokat, palackokat, zacskókat és flakonokat... Már repked a

tekintetem, merre menekülhetnék, hol találhatnék még szűz, vagy legalább a szemem láttára gyalázottnál szűzebb partokat...

Az idei nyáron már csak a legeludgottabb szigeteken leltem valamicske — átmeneti — nyugalmat. Legalább a legkényelmesebb emberfajta megkímél itt. (Az akadályok szerencsére széjjelosztják az embereket.) Némelyik egyenesen az ökröt juttatja eszembe. Lustán dobálja hatalmas csontjait, fogai állandóan örölnék, tekintete kifejezéstelen, és ahol épp rájön, ott emeli meg a farkát.

Szerettem én az Embert. Később az embereket is. A kényelemnek sem vagyok ostorozója. Magam sem állok, hogyha ülhetek, és nem ülök, hogyha heverészhetek. De inkább csigává változom, mintsem bármely végtagom embertársam szájába dugjam; vakonddá, mintsem a másik pokrócára lépjek... Ma már nem szeretjük az Embert. De még nem is tiszteljük. Helyesebben, nem is az Embert, hanem az embereket. Én a magam részéről legalább megkísérelem nem zavarni a köreiket, amelyeket a homokba rajzolnak...

Ezért váltam meg a reklámszakmától is. Saját elhatározásomból. Mert amikor az a botrány kirobbant, nem engem marasztaltak el, hanem az okosokat. Mindenki azt mondta, bolond vagyok. Túlzott konzekvenciát vontam le a dologból. Talán igazuk van. Az ő gondolkodásuk szerint. Hiszen én csak azt szedtem versbe, amit az okosoknak kellett tudniuk. Azaz, hogy a mi árunk miért pontosan kétszer olyan jó, mint a konkurenciáé. Mindenkinek igaza van. De én talán egy kissé jobban a dolgok mélyére nézek. Beláttam, hogy a reklámszakma nem nekem való. Akárcsak az idegen nyelvű gyártmányismertetések szolgái fordítása, amiből az utóbbi időkben élek. Inkább tervezek akkor közösségi üdülőtelepeket! Akkor is, ha közben még a vasúti talpfák között is felparcellázzák...

Csakhogy egyelőre itt ülök ezen a szigeten, amely a térképen sincs rajta, mert lakatlan, mert jelentéktelen pont a tenger közepén. Vagy nem közepén. Mert nem egyéb, mint alig a vízszint fölé emelkedő zátony. Még alakja sincs, mert apály és dagály nap mint nap a meduza (vagy amőba) minden lehetséges formájára alakítja...

Egyre erősebb a sejtésem, hogy baj lesz. Leírhatatlanul kívánczom vissza a kontinensre. Vagy legalább arra a lakott szigetre, ahol utoljára vettem és ettem kenyeret. De reményességem egyre fogyatkozik, mert egyre kevesebb erőt érzek karomban és apadt lábizmaimban, hogy a magányos utat visszafelé is megtegyem. Néha feltűnnek jachtok, vitorlások, motorcsónakok és gumitutajok, de hiába adok jelzéseket, rögtön távolodni kezdenek, amint észrevesznek. Már tudom, hogy ez nem időközben kinőtt torzonborz szakállam, vagy ijesztő soványságom miatt van, hisz ebből a távolságból az árnyalatok elmosódnak. (Örülhetek, hogy a hulladéktárgyak nem fordulnak vissza, ha már egyszer a hullámok erre terelik őket. Most a műanyag zacskók és flakonok jelentik az utolsó szalmaszálat...) Azt is tudom már, hogy az emberek nem kegyetlen kárörömből, nem is bamba közönyösségből hagynak magamra. Ahogyan eleinte hittem. Csak úgy tartják: a hajótörések ideje elmúlt. Ha valaki egy lakatlan szigeten kötött ki (ehhez bárkinek joga van), akkor nyilvánvalóan megvolt hozzá az alkalmas eszköze is. Mint ahogyan nyilvánvalóan ahhoz is megvan, hogy tetszés szerinti módon és időben visszatérjen bővebb javaihoz

..... én is .....
..... talán, ha .....
.....